

عوامل نامحسوس توان رزمی

نویسنده:

حسین محمدی

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

مرکز انتشارات راهبردی

تهران - بهار ۱۳۹۹

سرشناسه	محمدی، حسین، ۱۳۴۳-
عنوان و نام پدیدآور	عوامل نامحسوس توان رزمی/نویسندگان حسین محمدی؛ ویراستار علمی معاونت پژوهش و تولید علم؛ ویراستار ادبی مینا نائیه-معصومه اشتری ماهنی؛ ناظر ویراستار مرتضی چشمه‌نور.
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۳۲۱ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۵۳۹۱۵۹-۶
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	دفاع ملی -- جنبه‌های روانشناسی
موضوع	Military readiness -- Psychological aspects
موضوع	دفاع ملی -- جنبه‌های جامعه‌شناختی
موضوع	Military readiness -- Sociological aspects
شناسه اف	دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی. معاونت پژوهش و تولید علم
رده بندی کنگ	UA۹۲۶
رده بندی دیویی	۳۶۳/۳۵
شماره کتابشناسی ملی	۶۱۴۳۲۱

عوامل نامحسوس توان رزمی

نویسندگان: حسین محمدی

ویراستار علمی: معاونت پژوهش و تولید علم

ویراستار ادبی: مینا نائیه-معصومه اشتری ماهنی

ناظر ویراستار: مرتضی چشمه‌نور

صفحه‌آرا: علی مهدی زاده

طراح جلد: زهرا مهدوی

نوبت چاپ: اول- بهار ۱۳۹۹

ناشر: انتشارات دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه -

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۹۱-۵۹-۶

قیمت: ۶۰۰۰۰۰ ریال

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ است.

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

مرکز انتشارات راهبردی

نشانی انتشارات: تهران. ضلع شمالی بزرگراه شهید بابایی، بعد از اتوبان هنگام،

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

تلفن ۲۲۹۷۰۳۴۳ نشانی اینترنتی: www.sndu.ac.ir

سخن ناشر

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی با هدف نهادینه‌سازی مرجعیت علمی در توسعه مفاهیم، گفتمان و تفکر راهبردی در کشور و بهره‌گیری از بنیان‌ها و نظریه‌های بومی، درصدد تدوین و ارایه راهبردهای تعالی‌بخش، علمی و تخصصی می‌باشد.

این دانشگاه و پژوهشگاه از مراکز علمی کلیدی و حساس در عرصه مسائل راهبردی است که از بدو تشکیل در گردیسی و بازطراحی سازمانی پس از انقلاب شکوهمند اسلامی به‌منظور کادرسازی در راز انقلاب اسلامی در سطوح مدیران عالی کشوری و لشکری مکلف بوده و وظیفه خطیر خود در جهت تربیت و آموزش فرماندهان و مدیران عالی‌رتبه کشور را سرلوحه تمامی برنامه‌ها قرار داده است.

اهمیت این امر هنگامی نمود بیشتری می‌نماید که نگاهی ژرف و آینده پژوهانه به پیرامون کشور، منطقه و جهان داشته باشیم؛ چراکه با ظهور هدایت نه‌ین در عرصه بین‌الملل، لزوم داشتن چنین کانونی برای به‌هنگام نگاه‌داشتن مدیران عالی و فرماندهان نظامی کاملاً ملموس خواهد بود. از سوی دیگر چشم‌انداز ایجاد تمدنی بزرگ موجب می‌شود تا این تلاش و تعهد سبب ترغیب سازمان‌هایی گردد که برای پیروی از این هدف متعالی و ایجاد تحول در برنامه‌ها و فعالیت‌های خود نیازمند راهبردهای تخصصی و علمی منبعث از گفتمان و تفکر راهبردی این دانشگاه و پژوهشگاه باشند. با نگرش به این رویکرد و اهمیت موضوع، لزوم تولید و توزیع ادبیات راهبردی در این دانشگاه که ماحصل تلاش اساتید و فرهیختگان متخصص در علوم دفاعی راهبردی و دانش‌آموختگان است، نمایان می‌گردد.

در این راستا مرکز انتشارات راهبردی دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی در سه حوزه مدیریت راهبردی، دفاع ملی و امنیت ملی با اهتمام به برنامه‌ها و در چارچوب اهداف و مفاهیم عالیه نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و تدابیر رهبر معظم رهبری و فرماندهی کل قوا

حضرت امام‌خامنه‌ای مد ظله العالی، سعی در انتقال مفاهیم و آموزه‌های خود به سطوح مختلف مدیران و ارکان جامعه داشته و در این بستر دست‌های پرتوانی را که نیل به این اهداف را تسهیل می‌نمایند، به گرمی می‌فشارد.

و ما توفیقنا الا بالله علیه توکلنا و الیه نُنِیب
دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

www.ketab.ir

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات و مفاهیم.....	۱۵
۱-۱- مقدمه.....	۱۷
۱-۲- مفاهیم و اصطلاحات.....	۲۰
۱-۲-۱- مفاهیم.....	۲۰
۱-۲-۲- اصطلاحات.....	۲۲
۱-۳- تاریخچه و مفاهیم.....	۲۳
۱-۳-۱- تاریخچه توان رزمی.....	۲۳
۱-۳-۲- مفهوم توان رزمی.....	۲۷
۱-۴- قدرت نظامی و مؤلفه‌های آن.....	۲۸
۱-۴-۱- آمادگی رزمی.....	۳۱
۱-۴-۲- توان رزمی.....	۳۳
۱-۴-۳- مبانی نظری.....	۳۵
۱-۴-۴- توان رزمی از دیدگاه قرآن و سنج‌البلاغه.....	۳۵
۱-۴-۵- نقش مؤلفه‌های توان رزمی در سیاست سال دفاع مقدس.....	۶۸
۱-۵- مطالعات تطبیقی (مفهوم توان رزمی در ارتش‌های جهان).....	۷۹
۱-۵-۱- ارتش آمریکا.....	۷۹
۱-۵-۲- ارتش انگلستان.....	۸۳
۱-۵-۳- ارتش رژیم اشغالگر صهیونیستی.....	۸۴
۱-۵-۴- ارتش ترکیه.....	۸۷
۱-۵-۵- ارتش پاکستان.....	۹۱
فصل دوم: آموزش.....	۹۳
۲-۱- آموزش.....	۹۵
۲-۲- انواع دوره‌های آموزش.....	۹۸
۲-۳- اصول آموزش.....	۱۰۰
۲-۳-۱- اصول آموزش در نیروهای مسلح.....	۱۰۲
۲-۳-۲- فرآیند آموزش.....	۱۰۳
۲-۳-۳- برنامه‌ریزی آموزشی.....	۱۰۴
۲-۳-۴- مراحل برنامه‌ریزی آموزشی منابع انسانی.....	۱۰۴
۲-۳-۵- ارزشیابی آموزشی و اهداف آن.....	۱۱۰

۱۱۱..... ۲-۶-۱- شاخص‌های ارزشیابی آموزش

۱۱۹..... ۲-۷-۱- تعریف مدیریت جامع کیفیت آموزش

۱۲۵..... فصل سوم: انضباط

۱۲۷..... ۳-۱- انضباط

۱۲۹..... ۳-۲- رویکردهای انضباطی

۱۲۹..... ۳-۲-۱- رویکرد سنتی

۱۳۲..... ۳-۲-۲- رویکرد نوین، انضباط بدون تنبیه

۱۳۷..... ۳-۳- انواع انضباط نظامی

۱۳۸..... ۳-۳-۱- انضباط معنوی

۱۴۱..... ۳-۱-۲- انضباط اخلاقی

۱۴۵..... فصل چهارم: انگیزش

۱۴۷..... ۴-۱- انگیزش

۱۵۰..... ۴-۲- دیدگاه‌های اولیه انگیزش

۱۵۲..... ۴-۳- نظریه‌های انگیزشی

۱۵۲..... ۴-۳-۱- نظریه‌های محتوایی

۱۶۰..... ۴-۳-۲- نظریه‌های فرآیندی

۱۷۰..... ۴-۳-۳- انگیزه در اسلام

۱۷۱..... ۴-۳-۴- انگیزش شغلی و نظریه هرزبرگ

۱۷۲..... ۴-۴- تعریف عوامل انگیزشی

۱۷۳..... ۴-۵- تعریف عوامل بهداشتی

۱۷۷..... فصل پنجم: ایمان

۱۷۹..... ۵-۱- ایمان

۱۸۲..... ۵-۲- ایمان از منظر قرآن

۱۸۷..... ۵-۳- ایمان از منظر نهج البلاغه

۱۸۹..... ۵-۴- ایمان از منظر اندیشمندان اسلامی

۱۸۹..... ۵-۵- آثار فردی و اجتماعی ایمان و معنویت

۱۹۱..... ۵-۶- ایمان و تعهد سازمانی

۱۹۵..... ۵-۷- ضرورت ایمان در نیروهای مسلح

۲۰۰..... ۵-۸- نقش عوامل معنوی در جنگ‌های عصر نبی مکرم اسلام (ص)

- ۲۰۱-۵-۸-۱ عوامل معنوی تقویت‌کننده روحیه ۲۰۱
- ۲۰۳-۵-۸-۲ آثار و کارکردهای فردی معنویت ۲۰۳
- ۲۰۴-۵-۸-۳ آثار و کارکردهای اجتماعی معنویت در جامعه ۲۰۴

فصل ششم: روحیه ۲۰۷

- ۲۰۹-۶-۱ روحیه ۲۰۹
- ۲۱۱-۶-۲ روحیه نظامی ۲۱۱
- ۲۱۳-۶-۳ عوامل و مؤلفه‌های روحیه در یک یگان نظامی ۲۱۳
- ۲۱۶-۶-۴ آثار کاهش روحیه ۲۱۶
- ۲۱۹-۶-۵ عوامل اثری بر ایجاد روحیه ۲۱۹
- ۲۲۰-۶-۶ متفکات اخلاقی و روحیه ۲۲۰

فصل هفتم: مدیریت رهبری ۲۲۷

- ۲۲۹-۷-۱ تعریف مدیریت ۲۲۹
- ۲۳۰-۷-۲ نظریه‌های مدیریت ۲۳۰
- ۲۳۲-۷-۳ وظایف مدیر ۲۳۲
- ۲۳۴-۷-۴ رهبری ۲۳۴
- ۲۳۶-۷-۵ تفاوت مدیریت و رهبری ۲۳۶
- ۲۳۹-۷-۶ اهمیت رهبری مدیران ۲۳۹
- ۲۴۰-۷-۷ نظریه‌های رهبری ۲۴۰
- ۲۴۱-۷-۷-۱ تئوری‌های صفات مشخصه ۲۴۱
- ۲۴۱-۷-۷-۲ نظریه‌های رفتار رهبری ۲۴۱
- ۲۴۵-۷-۸ سبک‌های شبکه مدیریت ۲۴۵
- ۲۴۷-۷-۹ تئوری‌های اقتضائی ۲۴۷
- ۲۴۷-۷-۹-۱ مدل سه بعدی ردین ۲۴۷
- ۲۴۹-۷-۹-۲ تئوری مسیر - هدف ۲۴۹
- ۲۴۹-۷-۹-۳ نظریه دوره زندگی هرسی و بلانچارد ۲۴۹
- ۲۵۰-۷-۹-۴ مدل رهبری اقتضائی فیدلر ۲۵۰
- ۲۵۱-۷-۱۰ تئوری‌های جدید رهبری ۲۵۱
- ۲۵۱-۷-۱۰-۱ مدل‌های رهبری مرادده‌ای (تعاملی) و تحول‌گرا ۲۵۱
- ۲۵۳-۷-۱۰-۲ رهبران الهام‌بخش ۲۵۳
- ۲۵۳-۷-۱۰-۳ تئوری رهبری کاریزماتیک ۲۵۳

۲۵۴..... ۷-۱۰-۴- رهبران خدمتگزار (خادم):

۲۵۵..... ۷-۱۰-۵- مدل‌های رهبری خدمتگزار

۲۵۶..... ۷-۱۰-۶- مدل رهبری خدمتگزار لاری اسپیرز

۲۵۸..... ۷-۱۰-۷- مدل رهبری خدمتگزار پترسون

۲۶۵..... فصل هشتم: فرهنگ سازمانی

۲۶۷..... ۸-۱- فرهنگ سازمانی

۲۶۹..... ۸-۲- حوزه‌های فرهنگ

۲۷۲..... ۸-۴- تبیین‌بندی انواع فرهنگ سازمانی

۲۷۲..... ۴-۱- الگوی کامرون و کوئین

۲۷۵..... ۴-۲- دیدگاه فری، سانی، فلد

۲۷۶..... ۴-۳- الگوی لوی، وین و استرینگر

۲۷۷..... ۴-۴- انواع فرهنگ سازمانی از دیدگاه چارلز هندی

۲۷۸..... ۴-۵- الگوی مبتنی بر نفوذ شرکت مشاوره‌ای مکنزی

۲۷۹..... ۴-۶- الگوی ارائه‌شده توسط پیر

۲۸۰..... ۴-۷- مدل فرهنگ سازمانی دنیس

۲۸۵..... فصل نهم: نتیجه‌گیری و پیشنهاد

۲۸۷..... ۹-۱- راهبردهای ترکیبی در حوزه ایمان

۲۸۸..... ۹-۲- اولویت راهبردها به صورت کلی

۲۹۱..... ۹-۳- پیشنهادات

۲۹۱..... ۹-۳-۱- پیشنهادات پژوهشی

۲۹۲..... ۹-۳-۲- پیشنهادات اجرایی

۲۹۵..... منابع

جنگ همواره جزء لاینفک زندگی بشر بوده و آن را دستخوش تغییراتی کرده و آثار مخربی از خود بر جای گذاشته است. چه بسا بسیار جنگ‌هایی که با هدف آبادانی شکل گرفته‌اند ولی تحفه‌ای جز فقر و ویرانی برای مردم به ارمغان نیاورده‌اند. از همین رو هنگامی که به تاریخ جنگ‌های صدر اسلام بنگریم، پیامبر اعظم اسلام همیشه قبل از جنگ سعی در ایجاد برقراری صلح و دوستی داشته‌اند.

جنگی که انسان و مشروع باشد، آغاز حیات و پویایی است، نه نیستی و نابودی. دفاع مقدس ما در عصر حاضر، با ادبیات و اهداف خاص خود نشأت گرفته از دفاعی مقدس از کیان عقیده و شریعت در عصر رسول خدا و الهام‌یافته از ایثارها، شجاعت‌ها و دل‌آوری‌های آن حماسه‌سازان بزرگ است. دفاع از کیان جامعه اسلامی رسالتی بزرگ است که نیروهای مسلح کشور عهده‌دار آن هستند.

بنابراین لازم است که نیروهای مسلح با بهره‌گیری از مدیریت راهبردی، راهبردهای مناسب را تدوین و اجرا نمایند. دفاع در مقابل هجوم دشمنان و ایجاد بازدارندگی از جمله مهم‌ترین اهداف هر ملتی می‌باشد. برای اینک کشوری بتواند در مقابل هجوم بیگانگان بایستد، باید آمادگی کامل داشته باشد. آمادگی نیز شامل ابعاد معنوی و مادی است. جمهوری اسلامی ایران با توجه به جایگاه سوق الجیشی که در منطقه دارد و خصومتی که بعضی از کشورها نسبت به آن دارند، باید همیشه آمادگی خود را حفظ کند و در بالاترین سطح ممکن نگه دارد. در حال حاضر اصلی‌ترین و عمده‌ترین تهدید برای جمهوری اسلامی ایران، تهدیدات نظامی ایالات متحده آمریکا و هم‌پیمانان منطقه است. بین‌المللی آن می‌باشد؛ بنابراین حفظ آمادگی در تمام زمینه‌ها به‌خصوص نظامی، از جمله وظایف اصلی نیروهای مسلح می‌باشد و باید یک دستور کار دائمی و همیشگی در سیاست‌گذاری کلان جمهوری اسلامی ایران باشد. فلسفه وجودی و هدف از ایجاد نیروهای مسلح نیز در راستای همین سیاست‌گذاری‌ها و برای حفظ و حراست از مرزهای کشور می‌باشد. نیروی انسانی به‌عنوان ارزشمندترین و اثربخش‌ترین دارایی هر سازمان، هیچ‌گاه نمی‌تواند همانند

منابع دیگر به سهولت جایگزین، حذف و یا افزوده گردد. نیروهای انسانی مهم‌ترین دارایی یک کشور و سازمان است که در سطوح مختلفی برای رسیدن به اهداف خاص و مشخصی مشغول به فعالیت هستند.

لازمه مصون ماندن از تهاجم دشمنان، داشتن نیروی انسانی مؤمن، متعهد، بالنگیزه، برخوردار از روحیه قوی و آموزش دیده و فرماندهان مدیر و مدبر و نیز تجهیزات نظامی می‌باشد که بتوان با تکیه بر این عوامل، توان رزمی و دفاعی نیروهای مسلح و به تبع آن کشور، بالا برد و سدی محکم در مقابل دشمنان ایجاد کرد. توان رزمی، شامل عوامل نامحسوس برترساز و فیزیکی می‌باشد.

بحث ما در این کتاب نیز در مورد عوامل نامحسوس ارتقای توان رزمی است. عوامل نامحسوس به معنای وجود دارند که در ارتقای توان رزمی مؤثرند؛ از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به آموزش، ایمان، انضباط، روحیه، انگیزش، رهبری و مدیریت و فرهنگ سازمانی اشاره کرد. عوامل نامحسوس و توان رزمی یکی از ارکان اصلی توان رزمی می‌باشند؛ بنابراین برای ارتقای توان دفاعی کشور، باید درآیند برنامه‌ریزی این منبع اصلی با دقت و وسواس خاصی به اجرا درآید تا بتوان در سایه داشتن نیروهای مسلح مقتدر امنیت پایدار را در کشور ایجاد نمود. به همین دلیل دانشگاه ملی دفاع ملی برای تقویت و بالابردن توان نظامی نیروهای مسلح کشورمان و به تبع آن برخورداری از آرامش و امنیت پایدار در کشور، کتابی را تحت عنوان عوامل نامحسوس توان رزمی در اختیار نظامیان و تمام هموطنان عزیزمان قرار می‌دهد تا بتواند در ارتقای توان رزمی و دفاعی کشور و ملی برداشته باشد. امید است خوانندگان فرهیخته با راهنمایی‌هایشان نگارنده را در رسیدن به اهداف خود یاری رسانند و با ارسال نظرات خود، این کتاب را در چاپ‌های بعدی غنی‌تر و پربارتر نمایند.